

Nr 86.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående beredande av sjukvård i Sverige åt barn från Finland; given Stockholms slott den 20 februari 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 februari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, fråga om *beredande av sjukvård i Sverige åt barn från Finland* samt anför:

Enligt beslut av 1941 års riksdag (prop. nr 348, riksdagens skrivelse nr 514) anvisades å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 under femte huvudtiteln ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor för beredande av sjukhusvård i Sverige åt krigsinvalidier från Finland m. m. Närmare bestämmelser rörande användandet av ifrågavarande anslag meddelades genom Kungl. Maj:ts brev den 30 december 1941.

Med anlitande av nämnda anslag må bestridas kostnaderna för beredande av sjukhusvård i Sverige åt — förutom krigsinvalider från Finland — jämväl, bland andra, minderåriga finska medborgare, som genom förmedling av hjälpkommittén för Finlands barn eller samarbetskommittén för nordiskt hjälparbete överförts till Sverige. I den mån sådan finsk medborgare blir i behov av vård å sjukhus i Sverige, må efter prövning av medicinalstyrelsen kostnaden för vården bestridas enligt samma grunder som gälla för bestridandet av kostnader för finska krigsinvalider. För öppen vård, som lämnas vid av landsting eller stad utanför landsting drivet sjukhus, må, därest den sjuke saknar medel att erlægga stadgad eller eljest begärd avgift, från ifrågavarande anslag av statsmedel utgå ersättning med belopp motsvarande avgiften, dock att ersättning icke i något fall må utgå med högre belopp än gällande sjukkasstaxa medgiver.

I skrivelse den 5 februari 1942 har *hjälpkommittén för Finlands barn* hemställt, att ett anslag av 1,000,000 kronor måtte ställas till kommitténs förfogande för bestridande av kostnader för sjukhusvård i Sverige åt finska barn, som vore i behov därav och som överförts till Sverige genom kommitténs förmedling.

Kommittén framhåller i sin skrivelse, att avgörande för frågan i vad mån medel från anslaget till sjukhusvård åt finska krigsinvalider kunde komma finska barn till godo vore storleken av de kostnader, som vården av krigsinvaliderna förorsakade. Av medicinalstyrelsen hade kommittén inhämtat, att totalsumman för invalidvården icke syntes böra beräknas lägre än till 900,000 kronor. Återstående medel försloge att gälda vårdkostnader för endast ett relativt ringa antal barn. Medicinalstyrelsen torde därför vara förhindrad utfästa sig att med dessa medel bekosta driften av sjukhus, som särskilt inrättats för vård av sjuka finska barn.

Kommittén upplyser vidare, att undersökningar, som företagits å de för de finska barnen upprättade genomgångshemmen, utvisade, att nära två procent av barnen lede av aktiv tuberkulos, som fordrade specialvård. Om, såsom planerats, fortsättningsvis 2,000 barn skulle hitföras per vecka, behövde därför sanatorievårdplatser anskaffas för omkring 40 barn per vecka. Beräknades medelvårdtiden för dessa barn till två månader, vilket torde utgöra minimum, och antoges vårdkostnaden uppgå till sex kronor för dag och barn, skulle, om barntransporterna fortginge i ytterligare 20 veckor, den sammanlagda vårdkostnaden för dessa barn uppgå till omkring 290,000 kronor. Kommittén beräknade dessutom, att omkring fem procent av barnen drabbades av akuta sjukdomsfall, som fordrade längre eller kortare tids vistelse på barnsjukhus.

Kommittén hade erbjudit sig att från Finland överföra sjuka barn, som vore i direkt behov av sjukhusvård. Antalet sjuka barn, som skulle överföras hit, torde kunna beräknas till omkring 1,000. För en mindre del av dem hade från enskilt håll vårdmöjligheter kostnadsfritt ställts till förfogande. Vissa landsting hade vidare erbjudit sig att omhändertaga barnen till reducerade avgifter.

Yttrande över kommitténs framställning har avgivits av *medicinalstyrelsen*.

Med kännedom om det aktuella försörjningsläget i Finland kunde enligt medicinalstyrelsen endast en mening råda i fråga om det behövlige och berättigade i den av humanitära grunder helt motiverade hjälpverksamheten till förmån för Finlands barn.

På grund av intensifieringen av nämnda verksamhet skulle, framhåller styrelsen, även om barnens behov av sjukhusvård vore normalt, det belopp av 100,000 kronor, som kunde ställas till förfogande för ändamålet av anslaget till krigsinvaliderna, komma att bli otillräckligt, särskilt med hänsyn till att ett förhållandevis större antal barn än tidigare torde placeras hos fosterföräldrar, vilka ej vore i den ekonomiska situation, att de kunde påtaga sig direkta utgifter för sjukhusvård åt de barn, som anförtratts dem. Därjämte tillkomme dels den stora tuberkulosfrekvens, som konstaterats hos barn, som överförts med vanliga kontingenter, dels ock önskemålet från finsk sida att få för sjukhusvård i Sverige placera barn, som redan i Finland konstaterats vara på grund av näringsrubbingar, hjärtlidanden, ledförändringar, tuberkulos m. m. i behov av en tids vistelse på sjukhus. Medicinalstyrelsen funne synnerligen önskvärt, att nämnda önskemål kunde tillmötesgå.

I omkring tre fjärdedelar av antalet tuberkulosfall hos de hitkommande finska barnen vore sjukdomen av natur att barnen väl icke behöfde direkt sanatorievård men måste åtminstone någon tid beredas särskild vård å anstalt, innan de placerades i fosterhem. Sådana anstalter hade redan i viss utsträckning blivit anmälda till kommittén och utgjordes av barnhem och liknande anstalter, vilka godkänts av länsstyrelserna och komme att stå under noggrann läkarkontroll. Sammanlagda platsbehovet skulle under förutsättning att 20,000 barn kunde överföras till Sverige och att sjukdomsfrekvensen fortsättningsvis framträdde i samma omfattning som dittills uppgå till omkring 300, vilket antal platser kommittén förklarar sig hava gott hopp att kunna anskaffa. Den återstående fjärdedelen av tuberkulosfallen från de vanliga kontingenterna kunde rubriceras som A-fall, och för dem vore sanatorievård erforderlig. Enligt en inom styrelsen för någon tid sedan verkställd undersökning vore omkring 50 barnplatser då tillgängliga å sanatorierna i riket. Inrättandet av ytterligare minst 50 platser med lämplig belägenhet planerades, och man kunde därför även beträffande A-platserna våga hoppas, att platsbehovet skulle kunna fyllas.

Det syntes ännu icke vara något närmare bestämt om hitkomsten av de barn, som enligt kommitténs framställning skulle överföras hit för erhållande av sjukhusvård. Enligt vad medicinalstyrelsen säger sig hava inhämtat planerade kommittén att inlägga dessa barn på olika vårdanstalter, som vore eller kunde komma att tagas i bruk. Styrelsen kunde i nuvarande läge icke uttala sig om huruvida kommitténs plan kunde förverkligas. Enligt vad som upplysts skulle jämväl denna kategori till väsentlig del utgöras av tuberkulösa barn, för vilkas vård alltså närmast syntes nödigt att upplåta platser å vårdhem, fristående eller i anslutning till sanatorier eller andra anstalter. Sådana hem torde närmast vara av karaktären enskilda sjukhem.

I kostnadsfrågan utlåter sig medicinalstyrelsen:

Vidkommande kostnaderna för den vård, som sålunda planerats för finska barn, upplyser hjälpkommittén, att av densamma insamlade medel beräknas bli erforderliga för bekostande av barnens resor samt att driften av de cirka 300 vårdplatserna på tillfälliga hem skulle bekostas genom på vederbörande orter insamlade medel, medan däremot för sjukvården i övrigt kommittén saknade medel och därför vänt sig till staten med nu föreliggande framställning. Av styrelsens uttalanden framgår, att styrelsen för sin del förordar statlig hjälp till verksamheten ifråga. På nuvarande stadium är emellertid icke möjligt angiva tillförlitliga grunder för vare sig vårdkostnadens beräkning eller vårdtidens längd. Med hänsyn till det genomsnittliga kostnadsläget vid landets sanatorier synes antagligt att kostnaden för blivande sanatoriepatienter kan stanna vid omkring sex kronor per dag. Det torde saknas anledning att för de särskilt inrättade vårdhemmen antaga en vårdkostnad, som i högre grad understiger denna summa. Om man därför får antaga att omkring 1,000 tuberkulösa barn bli i behov av sjukvård på statens bekostnad under genomsnittligt två månader (enligt kommitténs beräkning), skulle det samlade kostnadsbeloppet uppgå till minst omkring 360,000 kronor, vartill sedan komme kostnaderna för vård å anstalter av ren lasaretskaraktär, beträffande vilka kostnader ingen möjlighet till beräkning nu föreligger men vilka måste antagas icke gärna kunna understiga sammanlagt 100,000 kronor. Då emellertid patienterna till så avsevärd del synas komma att utgöras av tuberkulöst infekterade barn, synes det styrelsen tillrådligt att räkna med en i förhållande till hjälpkommitténs beräkning till det dubbla förlängd vårdtid, vid vilket förhållande anslagsbehovet primärt skulle närma sig 825,000 kronor. Olika omständigheter, främst osäkerheten beträffande dagkostnadsberäkningen ävensom väntade högre utgifter för röntgenundersökning av barn, som vistas på de särskilda sjukhemmen, göra dock icke osannolikt, att anslagsbehovet kan bli högre. Därtill behövas säkert medel för inspektion av de särskilt inrättade anstalterna, vilken torde lämpligen böra ordnas under central ledning från styrelsen genom anlitande dels av en samordnande reseinspektör och dels förste provinsialläkarna i länen jämte pediatriker på orter, där sådana finnas eller äro närboende.

Anslagsbehovets storlek synes som nämnts i första hand bliva beroende av vårdtidens längd och sålunda variera med svårighetsgraden av de inkomna barnens sjukdom. I den mån denna blir lindrig, öppnas möjlighet att på iordningställd plats intaga ännu en skyddsling. Det synes dock medicinalstyrelsen som om anslagets storlek, med hänsyn till de ovan gjorda beräkningarna, skulle kunna begränsas till 850,000 kronor.

Anslaget bör enligt medicinalstyrelsen ställas till dess förfogande med rätt för kommittén att hos styrelsen begära och erhålla förskott i mån av behov samt med skyldighet för kommittén att till medicinalstyrelsen avlämna redovisning.

Under återopande av det anförda tillstyrker medicinalstyrelsen, att ett reservationsanslag av 850,000 kronor anvisas för disposition i huvudsak enligt i det föregående angivna grunder. Preliminärt förslag till närmare bestämmelser för anslagets användande har utarbetats av styrelsen.

Departements-
chefen.

Det reservationsanslag å 1.000,000 kronor, som 1941 års riksdag anvisade till beredande av sjukhusvård i Sverige åt krigsinvalidier från Finland m. m., är avsett att anlitas jämväl för beredande åt hit överförda finska barn av

sluten eller öppen sjukvård vid sjukhus i Sverige. Vid den tidpunkt då förslag framlades rörande nämnda anslag var antalet finska barn här i landet icke så stort, att man hade anledning räkna med några större kostnader för deras sjukvård.

Sedan dess har verksamheten för överförande till vårt land av finska barn vunnit en betydande omfattning. På grund härav torde kostnaderna för deras sjukhusvård icke kunna tillgodoses inom ramen för nyssnämnda anslag. Den organisation, som under namnet hjälpkommittén för Finlands barn handhar verksamheten med barnens hitförande och utplacering, har i anledning härav hemställt, att ett särskilt anslag å 1,000,000 kronor måtte ställas till förfogande för beredande av sjukhusvård åt hit överförda finska barn.

Av medicinalstyrelsens yttrande framgår, att man räknar med att omkring 400 av de 20,000 barn, som överförts eller förväntas bliva överförda hit med vanliga kontingenter, lida av aktiv tuberkulos. Av nämnda antal skulle uppskattningsvis 300 icke vara i behov av sanatorievård utan endast av vård å tillfälligt upprättade hem. Kostnaderna för de sistnämndas vård beräknas kunna bestridas genom på enskild väg insamlade medel. Däremot skulle kostnaden för sanatorievård åt återstående 100 barn bestridas med statsmedel.

Den på humanitära skäl grundade aktionen för beredande åt finska barn av vistelse i Sverige under nuvarande försörjningsläge i Finland är helt uppbyggd på initiativ och offervilja från enskildas sida. Det synes mig föreliggande bjudande skäl för att staten bispringer denna verksamhet genom att bereda fri sjukvård för de barn, som vid hitkomsten befinnas lida av tuberkulos eller annan sjukdom eller som under vistelsen här drabbas av sjukdom. Av skäl som framgå av den i det föregående lämnade redogörelsen är den möjlighet, som förefinnes att härför anlita anslaget till beredande av sjukhusvård åt krigsinvalidier från Finland, icke tillfyllest, utan ytterligare medel torde böra anvisas för ändamålet. Lämpligast torde under sådana förhållanden vara, att ett särskilt reservationsanslag äskas å tilläggsstat II för nu löpande budgetår under rubriken Beredande av sjukvård i Sverige åt barn från Finland.

Från detta anslag skulle, på sätt medicinalstyrelsen föreslagit, bestridas kostnaderna för sanatorievård åt de 100 barn, som beräknas vara i behov därav. Beträffande de akuta sjukdomsfallen synes styrelsen hava räknat endast med kostnader för vård å anstalter av ren lasarettskaraktär. Samtliga kostnader för sjukvård åt finska barn synas emellertid böra belasta detta anslag, alltså även kostnaderna för öppen vård vid sjukhus av barnen, i följd varav anslaget till beredande av sjukhusvård åt krigsinvalidier ej längre bör tagas i anspråk för vårdkostnader åt barn.

Den i ärendet föreliggande framställningen avser dock icke allenast de barn, varom nu varit fråga, d. v. s. barn, som ingått i vanlig kontingent och som först vid hitkomsten befinnas vara sjuka eller här drabbas av akut sjukdom. Planer föreliggande nämligen också att hit överföra sjuka finska barn för att bereda dem sjukhusvistelse i vårt land och därmed i motsvarande

mån lätta svårigheterna beträffande sjukhusplatser i Finland. Dessa planer torde ännu befinna sig på ett förberedande stadium, och tillräckliga hållpunkter saknas därför för bedömning, i vad mån planerna kunna komma till utförande. Det vore onekligen önskvärt, att de tagit fastare form innan beslut fattas om statens medverkan. Å andra sidan är det angeläget, att de sjuka barnen snarast möjligt beredas den tilltänkta sjukhusvården. På grund härav och då jag finner förevarande hjälpaktion vara av så behjärtansvärd art att staten icke bör undandraga sig att söka genom ekonomiskt bistånd möjliggöra dess genomförande, är jag beredd tillstyrka medicinalstyrelsens förslag. Styrelsen, som uppgiver att ifrågavarande kategori till väsentlig del utgöres av tuberkulösa barn, uppskattar kostnaderna för sjukvård under fyra månader åt dels dessa barn, dels de förut omförmälda, i de vanliga kontingenterna ingående 100 barn, vilka uppgivits vara i behov av sanatorievård, till 725,000 kronor.

Styrelsen beräknar därjämte, att vissa kostnader bliva erforderliga för inspektion av de anstalter, som särskilt inrättas för vården av de finska barnen.

Sammanlagda anslagsbehovet uppskattas av medicinalstyrelsen till 850,000 kronor. Denna anslagsberäkning finner jag mig med hänsyn till avsaknaden av säkrare hållpunkter böra i och för sig godtaga.

Mot de i medicinalstyrelsens skrivelse föreslagna grunderna för bestridandet av kostnaderna för den av styrelsen föreslagna sjukvården har jag i huvudsak ej något att erinra. Ett närmare ingående härpå torde dock kunna anstå till dess fråga om att ställa anslaget till vederbörandes förfogande må uppkomma.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna de grunder för bestridande av kostnader för sjukvård i Sverige åt barn från Finland, som i det föregående förordats,

dels ock till *Beredande av sjukvård i Sverige åt barn från Finland* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 under femte huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 850,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bengt Hammarberg.